

2019

**PROCEDURA POSTĘPOWANIA
w sytuacji kryzysowej z udziałem dziecka
sprawiającego trudności wychowawcze**

Ewa Wojcieszak

Przedszkole nr 22 „Chatka Puchatka”

2019-06-26

Wstęp

W ostatnich latach zaniepokojeni rodzice i wychowawcy coraz większą uwagę zwracają na problem pojawiającej się agresji u dzieci.

W przedszkolu zachowania agresywne są reakcją na określone przeżycia i doświadczenia. Najczęściej przejawiają się one poprzez: gryzienie, plucie, kopanie, szczypanie, drapanie, podstawianie nogi, popychanie, bicie. Oprócz agresji fizycznej dzieci w wieku przedszkolnym stosują też agresję słowną; przezywanie, dokuczanie, krzyk, grożenie, używanie wobec innych słów poniżających, obrażających. Na wszystkie te zachowania oczywiście nie może być przyzwolenia i akceptacji społecznej. Musimy zapewnić dzieciom bezpieczeństwo fizyczne i emocjonalne; reagować na wszelkie formy agresji.

Jak wskazują psycholodzy, tożsamo z poszkodowanymi, w kręgu różnych zagrożeń staje także „mały agresor” i wśród przyczyny prezentowanych przez niego zachowań wymieniają:

- styl wychowania(autorytarny/bezstresowy), stosowanie kar fizycznych, czy przemoc w rodzinie
- niewłaściwe postawy rodziców i/lub wychowawców; odrzucenie dziecka, zaniedbanie, brak miłości, nadmierne ochranianie (nadopiekuńczość) lub stawianie zbyt wysokich wymagań
- oddziaływanie mediów; czas jaki dzieci spędzają przy multimediami, nie dostosowanie oglądanych treści do możliwości emocjonalnych dziecka
- brak zaspokojenia potrzeb

Sytuacje, w których dochodzi do zachowań agresywnych ze strony dziecka, można z pewnością nazwać „sytuacjami kryzysowymi”.

Zachowania agresywne mogą stanowić zewnętrzny przejaw poważnych problemów dziecka: nerwicy lękowej, poczucia odrzucenia i niskiej wartości, frustracji, potrzeby kontaktu społecznego, zahamowania lub nadpobudliwości psychoruchowej, poczucia zagubienia, braku bezpieczeństwa i nie zaspokojenia potrzeby miłości, permanentnego poczucia winy i braku nadziei. Dziecko agresywne to często istota pełna lęku, osamotniona w swoim poczuciu krzywdy, dla której jedyną znaną formą zaspokojenia wielu potrzeb oraz wyrażania siebie jest właśnie agresja.

W przedszkolu proces wychowania powinien być usystematyzowany, z określonymi celami i zadaniami, opracowany przy udziale specjalistów i zaopiniowany przez rodziców. W jak najszerszym zakresie musi uwzględniać potrzeby i specyficzne cechy rozwojowe dzieci w wieku przedszkolnym.

Nauczyciele przygotowani do pracy z dzieckiem, mający autorytet społeczny, są niejako upoważnieni do kontrolowania zachowań dziecka. Gdy organizując proces edukacyjno-wychowawczy, spotykają się z zachowaniami trudnymi, agresywnymi ze strony dziecka, muszą reagować „tu i teraz”, tak by zapewnić bezpieczeństwo pozostałych dzieci, a następnie podjąć działania mające na celu „wyjście z sytuacji trudnej”, udzielenie wsparcia dziecku z zaburzeniami zachowania, podjęcie próby diagnozy występowania problemu oraz nawiązanie współpracy z domem.

Cel procedury:

- 1) usprawnienie i zwiększenie skuteczności oddziaływań wychowawczych przedszkola w sytuacjach trudnych;

- 2) wskazanie działań korekcyjno-kompensacyjnych, terapeutycznych i profilaktycznych;
- 3) zapobieganie powtarzaniu się zachowań niepożądanych;
- 4) eliminowanie u dzieci negatywnego obrazu samego siebie, budowanie poczucia własnej wartości oraz świadomości swoich "mocnych stron", dążenie do zapewnienia równowagi emocjonalnej;
- 5) ułatwienie nawiązywania kontaktów społecznych;
- 6) ustalenie zasad reagowania na zachowania niepożądane;
- 7) wypracowanie metod współpracy ze środowiskiem rodzinnym.

Zakres działań

I

Postępowanie w sytuacji wystąpienia zachowania trudnego

1. Zarówno każdy nauczyciel, jak i inny pracownik przedszkola zobowiązany jest do przeciwstawiania się przejawom agresji ze strony wychowanków.
2. Podejmując interwencję wobec agresywnego dziecka, należy dążyć do zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim wychowankom, a także sobie.
3. Reakcja wobec przejawów agresji powinna być adekwatna do skali zagrożenia i uwzględniać wszelkie okoliczności zdarzenia
4. Podejmując interwencję wobec agresywnego dziecka, należy powstrzymać się od przejawiania w stosunku do niego agresji fizycznej i słownej (nie należy: obrażać dziecka, zawstydząć go ani oceniać; ocenie podlega zachowanie, a nie osoba). Reakcja powinna być stanowcza, a przekaz słowny prosty i jasny.
5. Działaniom skierowanym na usunięcie bezpośredniego zagrożenia powinny towarzyszyć próba wyciszenia dziecka poprzez rozmowę, odwrócenie jego uwagi itp. Jeżeli podejmowane działania nie przynoszą rezultatu, nauczyciel powinien rozważyć konieczność odizolowania dziecka od grupy, umożliwiając mu rozładowanie złości.
6. Wychowankowie, przeciwko którym skierowana była agresja, powinni zostać otoczeni opieką, a w razie doznania przez nich krzywdy powinna im zostać udzielona pomoc.
7. Osoba podejmująca interwencję, nie będąca wychowawcą grupy, do której uczęszcza agresywny wychowanek, informuje o zdarzeniu wychowawcę.
8. Wychowawca przeprowadza rozmowę z dzieckiem agresywnym mającą na celu opisanie zachowania, odwołanie do kodeksu grupowego, w celu ustalenia poprawnego zachowania
9. Fakt agresywnego zachowania dziecka powinien być zgłoszony bezpośrednio rodzicowi odbierającemu w danym dniu dziecko z przedszkola.
10. O sytuacji kryzysowej związanej z agresywnym zachowaniem dziecka nauczyciel powiadamia dyrektora.
11. Jeśli zachowanie wychowanka wiąże się z uszkodzeniem ciała innego dziecka, nauczyciel ma obowiązek poinformować rodziców dziecka poszkodowanego.
12. W przypadku powtarzających się sytuacji dyrektor przy udziale nauczycieli przeprowadza rozmowę z rodzicami dziecka będącego sprawcą, z przebiegu której spisana zostaje notatka służbowa.

II

Rozpoznanie przyczyn i źródeł mających wpływ na zachowanie dziecka. Wspomaganie rozwoju dziecka

Nauczyciel podejmuje działania zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązania problemów dziecka:

1. Doprowadza do rozwiązania konfliktu między dziećmi, poprzez wysłuchanie przebiegu zdarzenia od obydwu stron, nazwanie wzajemnych emocji, podejmuje próby negocjowania rozwiązania.
2. Ustala wspólnie z dziećmi zasady zachowania obowiązujące w grupie. Jeżeli takie istnieją, np. w formie kodeksu grupowego, przypomina je i regularnie odwołuje się do nich w codziennych sytuacjach.

3. Obserwuje zachowania dziecka w celu egzekwowania ustaleń i zapewnienia bezpieczeństwa innym dzieciom; zapisuje swoje obserwacje w dokumentacji obserwacji pedagogicznych.
4. Dokonuje wstępnej diagnozy i ustalenia przyczyny powtarzających się zachowań niepożądanych, w tym agresywnych dziecka, na podstawie poczynionych obserwacji.
5. Za zgodą rodziców organizuje obserwację zachowania dziecka, sytuacji wychowawczej w grupie przez psychologa (w przypadku powtarzających się sytuacji kryzysowych).
6. Wychowawca dziecka sprawiającego trudności wychowawcze podejmuje niezwłocznie działania w toku bieżącej pracy mające na celu eliminację trudności i rozwiązanie problemów dziecka.
7. Zgłasza dyrektorowi potrzebę objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną.
8. Dyrektor organizuje formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a nauczyciele wraz ze specjalistami opracowują indywidualny program wspierający dziecko.
9. Dyrektor zawiadamia rodziców o podjętych działaniach, zwraca się z prośbą o wyrażenie zgody na udzielenie dziecku pomocy.
10. W przypadku nieskuteczności działań podejmowanych przez wychowawców, nauczycieli przedstawiają oni problem „trudnego dziecka” na Radzie Pedagogicznej.

III

Współpraca ze środowiskiem rodzinnym

1. W przypadku powtarzających się przejawów agresji i innych zachowań powodujących trudności wychowawcze nauczyciel przeprowadza z rodzicami dziecka rozmowę, w której omawia problem.
2. Informuje ich o dotychczas podjętych działaniach ukierunkowanych na eliminację niepożądanych zachowań dziecka oraz o zaplanowanych działaniach wychowawczych.
3. Zobowiązuje rodziców do współpracy w realizacji przedstawionych czynności i wskazuje zadania możliwe do podjęcia w środowisku rodzinnym dziecka. Działania te nauczyciel dokumentuje notatką służbową.
4. Nauczyciel wspomaga rodziców w pracy wychowawczej z dzieckiem, m.in. poprzez doradztwo w zakresie dobrych praktyk wychowawczych, wskazanie odpowiedniej literatury, proponowanie odpowiednich zabaw i ćwiczeń do realizacji w środowisku rodzinnym, przekazanie informacji o instytucjach wspomagających rodzinę.
Wychowawca uświadamia rodzicom, że partnerami do rozmów w sytuacjach trudnych są dla nich osoby dorosłe, a nie dzieci (np. koledzy dziecka).
5. W przypadku nieskuteczności podejmowanych przez przedszkole działań i niemożliwości przewyciężenia w dłuższym okresie trudności wychowawczych, w szczególności jeśli zachowanie dziecka trudnego powoduje stałe zagrożenie dla innych wychowanków, a ze strony rodziców dziecka brak jest stałej współpracy i obserwuje się inne zaniedbania obowiązków rodzicielskich, Rada Pedagogiczna rozważa poinformowanie o sytuacji sądu rodzinnego.
6. O agresywnych zachowaniach dziecka i braku zamiaru poddania go badaniom w poradni psychologiczno-pedagogicznej dyrektor powinien niezwłocznie poinformować sąd rodzinny, który jest uprawniony do wydawania zarządzeń w sytuacjach zagrożenia dobra dziecka, w tym do zobowiązania małoletniego do określonego postępowania (np. do właściwego zachowania w przedszkolu) oraz rodziców do określonego działania, np. do współpracy z placówką, poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub inną instytucją – art. 109 § 1 i § 2 pkt 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

IV

Działania profilaktyczne przedszkola

1. Przedszkole realizuje Program Wychowawczy „Radość Współdziałania”.
2. Na początku roku szkolnego wychowawcy grup w ramach działań profilaktycznych omawiają z rodzicami wszystkich dzieci wzajemne relacje między przedszkolem, a środowiskiem rodzinnym dziecka, przedstawiają prawa i obowiązki w zakresie współdziałania w procesie wychowawczym oraz zakres odpowiedzialności za zachowanie dziecka.
3. Nauczyciele realizują zajęcia na temat wartości, stwarzają sytuacje edukacyjne, wykorzystując aktywizujące metody pracy, dzięki którym dzieci poznają wartości, uczą się je rozumieć i stosować.
4. Nauczyciele tworzą klimat wychowawczy zapewniający dzieciom bezpieczeństwo fizyczne i emocjonalne.
5. Nauczyciele poprzez zabawy rozwijają inteligencję emocjonalną; rozpoznawanie i nazywanie emocji, sposoby radzenia sobie z nimi, uczą, czym jest EMPATIA i jak ważną rolę odgrywa w życiu społecznym, kształtują świadomość siebie – swoich zainteresowań, upodobań, woli, wzmacniają samoocenę, uczą zasad bycia w grupie, zachęcają do wyzwań i podejmowania zadań.